

JAUME
CABRÉ

Umbra
eunucului

Traducere din limba catalană și note de
Jana Balacciu Matei

EDITORI:

Silviu Dragomir
Magdalena Mărculescu
Vasile Dem. Zamfirescu

**DIRECTOR EDITORIAL
ANANSI. WORLD FICTION:**

Bogdan-Alexandru Stănescu

REDACTARE:

Michi Lucescu

DESIGN:

Andrei Gamarț

DIRECTOR PRODUȚIE:

Cristian Claudiu Coban

DTP:

Gabriela Anghel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
CABRÉ, JAUME

Umbra eunucului / Jaume Cabré ; trad. din lb. catalană și note de Jana
Balacciu Matei. - București : Editura Trei, 2026
ISBN 978-606-40-3347-5

I. Balacciu Matei, Jana (trad. ; note)

821.134.1

Titlul original: *L'ombra de l'eunuc*

Autor: Jaume Cabré

Copyright © Jaume Cabré, 1996

Copyright © Editura Trei, 2026,
pentru traducerea în limba română

O.P. 16, Ghișeu 1, C.P. 0490, București
Tel.: +4 021 300 60 90 ; Fax: +4 0372 25 20 20
www.edituratrei.ro

ISBN: 978-606-40-3347-5

*Lupi vi-s, la anii tăi, bărbății,
doar timpu-l purtați în priviri.*

— JOAN MARGARIT

*...for we possess nothing
certainly
except the past.*

— EVELYN WAUGH

Adagio $\text{♩} = 54$

Solo-VI

sul G

mp ma deciso *doloroso*

[Es ist ge - nug! Herr, wenn es Dir ge

sul G *poco ral .. Poco più mosso, ma religioso*

mp dolce

fällt, es span - ne mich doch aus! _____]

— ALBAN BERG

PARTEA ÎNTÂI

SECRETUL AORISTULUI

MIȘCAREA ÎNTÂI

Andante (Praeludium)

La mult, mult timp după ce s-a petrecut tot, la masă, cu ochii negri și pielea desăvârșită a Júliei în fața mea, m-am întrebat când anume a-nceput să mi se facă ferfe-niță viața. Întrebarea m-a luat pe nepregătite și imediat mi-a trecut prin gând, ea la ce s-o gândi? Am privit-o cu coada ochiului: era concentrată pe meniu, șovăia încă între antricot și file. Îmi fusese de-ajuns o aruncătură de ochi ca să-mi dau seama că aspectul restaurantului era mai mult decât execrabil. Când au început să se facă praf toate? Poate totu-ncepuse cu mulți ani în urmă, deruta mea civică era deja depășită, în vinerea ploioasă de toamnă când, după masa de prânz, a bătut cineva la ușă și tata, n-o făcea niciodată, s-a dus să deschidă. De parc-așteptase bătaia aia. Pe urmă, noi am tot reconstituit: vorbise cu nu știam cine, în picioare, pe scară. Se vede că ne spusese, sau le spusese pereților c-o să iasă o clipă și dus a fost. Ploua și ieșise-n stradă-n papuci și-n cămașă. Mult timp după aia am avut prilejul să-mi ies din minți de disperare că nu mi-am dat seama că bătaia-n ușă era importantă; puținele momente-cheie din viață ne depășesc fără să ne dăm seama și pe urmă ne pierdem restul existenței noastre nenorocite încercând zadarnic să le recuperăm. Pe-atunci eram acasă, căci nu de mult mă despărțisem de Gemma.

Viața mi-e plină de momente-cheie ce-mi lunecă printre degete ca niște pești, cât eu casc gura la televizor sau dezleg cuvinte încrucișate. De câte ori nu m-a cuprins disperarea că nu-mi pot scoate din cap zâmbetul Teresei în față la Ritz. O amintire pe care nu știu să mi-o smulg, mă face încă să plâng, ca o febră. Teresa-mi zâmbise în fața intrării scăldate-n lumini a hotelului; și eu, câțiva pași mai încolo, în întuneric, răsuflând greu. Și ea întorcând spatele, încă zâmbind, căci eu stăteam mut, ca o păpușă de bălci. Nu, nu voiam să mă gândesc la asta acum. Trebuia să fiu atent la meniu și la decizia concretă a Júliei: carne, dar de care, și hotărăște-te-odată, mi-e foame. Dar așa fusese, nu-și pierduse Teresa zâmbetul în fața hotelului Ritz, la Piccadilly. În sfârșit, m-am uitat la meniu: unul din cele dulcege, cu pretenții de literatură, care nu doar indică felurile, le canonizează. Și Júlia și ochii ei negri și vocea-i de catifea, care m-atrage ca un hău adânc, dar pe care n-am cum s-o iubesc, prea mă simt obosit.

De fapt totu-ncepuse în urmă cu câteva ore, când Júlia-mi propusese să mergem la cină, că numai eu puteam s-o ajut, zicea. Sau nu: explodase de dimineață, în plină înmormântare, la cimitir. De-atunci îmi întorc viața pe toate fețele. Stăteam ceva mai departe de rudele trăsnite de moartea neașteptată, și mă ascundeam după niște ochelari fumurii. Rovira m-a recunoscut însă, și a pus mâna pe mine. Și-apoi, juma de pachet de Camel de confidențe. Acolo, în cimitir, înainte să mă anexeze Rovira, am înțeles, ca-ntr-un fel de iluminare, că n-o să am niciodată curajul să dezmint versiunea oficială care prezenta moartea lui Bolós ca pe-un accident nefericit și inexplicabil. Doar eu știam că am pe robotul telefonic un enigmatic „Sunt Franklin,

Simó: careva ne vânează“, înregistrat miercuri seara. Apoi a venit joia cu veștile ei, și vinerea, la-ntoarcerea de la cimitir, telefon de la Júlia: îmi propunea să cinăm împreună.

Boarea plăcută din cimitir îmi adusese aminte de-un vânt mai cald, plin ochi de frică, în munții Qurnat al-Sawda. Și-acceptasem, aproape fără să lupt, că, în ciuda presupusei mele etape eroice, acum trebuie să-mi găsesc adăpost după niște ochelari fumurii și să fac pe prostul și să zic da, da, un accident absurd și nefericit. Și stânga-mprejur înainte să fiu dezarmat de-o privire întrebătoare-a Mariei. Și, la telefon, Júlia.

— Ia să vedem, cu ce condiție?

— Să mă lași s-aleg locul, zisese Júlia.

Și-am zis în gând da, slavă Domnului; și eu sunt singur, nu-s în apele mele, cu Bolós în cap și spaima-n suflet. Ce laș; n-aș fi rezistat nici privirii Mariei, în cimitir.

— Bine, accept. Unde vrei să mă duci?

— Surpriză... Un restaurant foarte plăcut, deschis nu de mult. Avem multe de vorbit, Miquel.

— Despre ce?

— Despre tot. Despre Bolós. Am de scris articolul despre el.

— Articolul?

— Nu ți-a spus Duran? Un număr omagial.

— Lăsați-l pe Bolós în pace.

— Ce-i cu tine? Nu crezi că-i bine?

— Fantastic! Și punându-mi la bătaie fantezia: Pe bune.

N-am știut niciodată să mă prefac, și Júlia și-a dat imediat seama:

— Nu crezi că-i bine.

— Ba da, desigur, Júlia. Dar ce știi tu despre Bolós?

Acum tăcea Júlia, o tăcere, mi s-a părut, ciudată; nu prea știa să se prefacă nici ea.

— Nu, dar răscolesc arhive și tot tacâmul. Nu? Pauză incomodă și pentru ea și pentru mine. Dar n-am informații de când era mai tânăr; și tu... Și-a dres glasul: Ei? Și, ca să mă convingă: E un restaurant foarte drăguț, fac o friptură minune și tu trebuie să te relaxezi.

Argumentele erau solide și-am răspuns, perfect, sunt al tău. Putea fi o soluție să nu mai stau pe-ntunerici, pe canapea, cu gândul la Teresa, la Bolós, la mine, la Teresa și la frica stârnită de telefonul glasului răgușit ce m-amenința c-o pedeapsă cumplită, de parcă n-ar fi știut că pedeapsa cea mai mare e să fiu obligat să-mi aduc aminte o viață-ntreagă de prosopul ud și de becul de douășcinci. Și de Teresa.

Júlia venise să mă ia la opt și, în loc să se urce-n mașină, îmi oprișe mâna c-un zâmbet complice: voia cheile. Voia să ducă jocul surprizei până la capăt. Și, cum un zâmbet de femeie mă dezarmează întotdeauna, i-am încredințat cheile și viața; tot c-un zâmbet, de neîncredere însă, căci sunt un copilot realmente dezastruos. Și-n plus, știu că Júlia e o șoferiță nostalgică și pasionată, vorbește-ntruna, gesticulează, uită de volan, scrâșnește vitezele și, doar foarte rar, fără chef parcă, ține seama de circulație. Așa că m-am pregătit să suport puțin, un puțin care-a fost foarte mult, căci s-a dovedit că restaurantul atât de plăcut nu era-n Barcelona. Pe ieșirea dinspre Meridiana circulația era acceptabilă și schimbările de bandă bruște și gratuite, aproape poetice, specifice Júliei, îmi făceau părul măciucă. Dacă nu altceva, cel puțin fata asta o să-mi pună gândurile negre pe fugă.

— Nu vrei să-mi spui unde mergem?

— Nu. Tu rezumă-te să plătești.

— Dacă-i treabă legată de slujbă, o să-l pun pe Duran să plătească.

— Nici n-o să vrea s-audă.

— Mai vedem noi.

Și-a pus mâna pe genunchiul meu și-acolo-a uitat-o. Eu, cu Júlia?

Ne-am strecurat cu chiu cu vai pe autostrada spre Feixes, în trâmba de mașini care părăseau Barcelona. Bănuiesc c-aveam o figură tâmpă, înmuiat de gestul tandru al Júliei, cu ochii la linia discontinuă pe care o călca-ntruna ca să se simtă mai sigură.

— Nu-s în apele mele.

— Nici eu.

— Halal cuplu!

— Cina e un omagiu lui Josep Maria.

— Care Josep Maria?

— Bolós. Și, cu o schimbare de ton învăluitoare: E incredibil cum conduc oamenii! Ai observat?

— Bolós era prietenul meu de suflet, am insistat. Ce-ar fi să treci pe banda ta?

— Ah, Miquel... Nu-ncepe, da?

Am tăcut și-am privit spre albia râului Ripoll, peisajul care-mi era la-ndemână, și pentru câteva clipe am vrut să uit că Júlia are obiceiul să conducă în piezișul șoselei.

— Știi că mă duci spre casa mea? Am zis-o mai mult să întrerup tăcerea care dura de patru kilometri și jumătate.

— Ei! Cum, nu ești din Barcelona?

— Nu. În Barcelona trăiesc. Dar de când mă știu sunt din Feixes.

— Ce chestie!

Alți opt sute de metri tăcere.

— Ca să vezi!

Am ciupit-o de obraz, ceea ce-a provocat o bruscă schimbare de bandă.

— Nu-i nicio nenorocire să nu fii din Barcelona, omule!

— O fi! Dar n-are cum să fie ușor.

— Se supraviețuiește de obicei cu succes.

Sabadell era-n dreapta și noi, tot oblu.

— Din Feixes ești dinspre tată sau dinspre mamă?

— Dinspre tată, bunic, străbunic și străstrăbunic.

Familia mea din partea tatei se pierde prin veacuri în istoria cea mai îndepărtată a locului.

— Ooo!

— Ce?

— Ooo!

— Da. Dacă ești în stare s-asimilezi, pot să-ți arăt într-o zi arborele genealogic. Am unul, foarte bine făcut. Eram o familie cu trecut și cu conștiința c-avem trecut.

— Erați?

— Eram.

— Ca noi. Abia am cunoscut un bunic.

— Eu, pân-acum patru ani, aveam unul: mă rog, un unchi-bunic. Unchiul Maurici. Era cu totul aparte.

— Prin?

— Așa, pur și simplu. Avea o sută de mii de ani, o memorie de elefant și-i fila o lampă. Am privit-o cu coada ochiului să văd dac-o interesează ce-i spun. Unchiul era-n familie oaia neagră.

— Fusesse-n America și toate cele, nu?

— Nu! Îl urau toți.

— Și tu?

— Nu. Eu, nu.

Júlia mi-a aruncat o privire furișă cât trecea fără semnalizare pe banda de ieșire de pe autostradă.

— O să mi-l prezinți? a zis, fără să observe că mașina din față frâna.

— E mort. Am frânat și noi la timp, chiar când începea să-mi înghețe sângele-n vine. Nu goni așa.

— Ce?

— Știi tot ce știi despre familie fiindcă el păstrase toate hârtiile de pe mapamond. Știa tot.

— Tot?

— Da, omule. Orice familie are pe cineva pe post de memorie, nu?

— A mea nu. Nici nu știu dacă suntem o familie. Și, când era deja pe drumul lateral, a riscat: Bănuiesc că pe-aici se putea întoarce.

— Omule... E semn de interzis, dar pentru tine asta n-are cum să fie o piedică, nu?

— Mamăăă, unde-i semnul?

— Am trecut de el. Am făcut observația c-un fir de glas, înainte să pot respira. Liniștește-te, acum e deja dublu sens.

— Chiar mi s-a făcut foame, știi? A ezitat în fața unui semafor roșu, dar pân' la urmă a frânat, în călduroasele și entuziastele mele aplauze-n gând. Ajungem imediat, dacă nu mă pierd.

N-am profitat de ocazie să-i spun că unchiul Maurici și-a petrecut ultimul an de viață la balamuc, nici că-l iubisem în ciuda a tot ce se-ntâmplase, nici c-a fost singurul om din familie, cu excepția mamei, cu care-avusesem lungi și

zăbavnice discuții. Nu știam dacă i-aș putea povesti vreodată așa-ceva Júliei.

Când mi-am dat seama despre ce-i vorba, Júlia parca deja după ureche pe esplanada din fața restaurantului. Cum, cu limba scoasă, era ocupată să bușească mașina din față cât mai ușor posibil, nu și-a dat seama c-am amuțit.

— Ăsta-i restaurantul?

— Îhâm. Suspin de ușurare. Ce părere ai?

— Premiu-ntâi la parcare. Ăsta-i restaurantul?

— Ți-am spus că da.

Am preferat să tac. Când coboram din mașină, picioarele-mi tremurau. Era încă multă lumină, erau încă zile de vară. N-am putut evita să nu-mi pironesc ochii asupra mălinului; crescuse mult, îl țineau ultradichisit. M-am apropiat, dar nu m-am priceput să aud cuvintele pe care mi le adresase în ultima lui lungă scrisoare unchiul Maurici. Ceasul solar era pe zidul cu trandafirul, inutil, fără soare, fără trandafir, și-un fir de vânt rămas ostatic în mesteceni îi legăna blând. Aparent, toate erau la locul lor.

— Ei, ce zici? Cu brațu-ntins, Júlia arăta spre clădire, ca un pescar spre bibanul de mare tocmai prins. Ce să-i fi spus? Căci iubita mea Júlia m-adusese chiar la casa mea, *can* Gensana, casa în care m-am născut și-n care-am crescut, și-am plâns și-am visat. La casa din care fugisem când venise ceasul. Erau câțiva ani de când mama se pomenise că i se pune-n vedere s-o părăsească, nu mai era a ei, și cam căzuse cerul pe noi toți, nu fusese de-ajuns că, atunci când tata plecase-n papuci, ne lăsase stăpâni pe datorii, pe debite și ranchiune, acum rămâneam, brusc, și fără amintiri. Atunci se cățăraseră unchiul Maurici în trandafir. Casa Gensana, o mie șapte sute nouăzeci și nouă, o mie nouă

sute nouăzeci și cinci. Încă puțin și-mplineam două veacuri de viață atestată. Mă simt ca Martin cel Bun¹. Aici odihnește din delăsarea mea casa Gensana, convertită într-un restaurant grotesc care, ca să fie batjocura și mai mare, se numește Stejarul Roșu, artistic scris.

— Ia cheile, Miquel.

— Cum? M-am întors cu greu din visare și-am luat-o după ea. Trei trepte, palier și iar două trepte. Lipite pe geamurile de la intrare, abțibildurile cu Visa, MasterCard și American Expres făceau totul mult mai penibil. Un bărbat ieșit din neant c-un zâmbet de maître ne-a urat bun-venit în casa mea.

— Avem rezervată o masă, a zis ea, parcă de-a locului.

— Nul... am întrerupt-o îngrozit.

— Ba da... (toată răbdătoare și pedagogică, cu zâmbetul ei dezarmant). Și spre maître: Pe numele Miquel Gensana.

Mi-a făcut cu ochiul: veșnic atentă la detalii practice. Și pentru câteva clipe, deși eram unde eram, m-am gândit de ce nu te-apuci s-o iubești și tararam-tararam cât cuprinde. Dar e-atât de greu, cu-atâtea-n cap; începând, evident, cu Teresa, dar continuând cu senzația de lașitate și frică pe care ultimul telefon al glasului răgușit o redeșteptase și-o dezlănțuise.

— Ce-i cu tine? Nu-ți place locul?

Nu m-am obosit să-i răspund fiindcă maître, c-un gest energetic, semnala că expediția spre masă începe. Cât înaintam, după el, în slalom printre mesele încă goale pe care le instalaseră în salonul meu, în sufrageria mea, oh, în

1. Ultimul suveran din casa de Barcelona (1396–1410), mort fără urmași.

biblioteca mea, toate legate obscen între ele, Júlia mi-a șoptit la ureche, i-am simțit răsuflarea fremătândă, c-am cerut un colț magic, Miquel: lângă un havuz c-un susur delicios.

Era o insultă cum nu se mai poate să le treacă prin cap să instaleze havuzul ăla sinistru în colțul bibliotecii unde-ntotdeauna fusese pianul unchiului Maurici, lângă cărțile vechi ale străbunicului Maur, poetul. Mă pregăteam să-l insult dur pe maître, dar n-am apucat, căci l-am văzut, ultramanierat, cum îi trăgea Júliei scaunul, c-o plecăciune scurtă, într-o olimpiadă ignorare a mea. Și-a plecat, probabil să-și ia ajutoare. N-am fost pe fază.

— Nu-ți place locul, Miquel?

— Cum nu, sigur că-mi place.

— Că faci o mutră... Au niște fripturi divine.

— Trebuie deci gustate.

Și ne-am pus pe studiat meniul. Ea-și dădea interes pentru amândoi, căci mie mi-a atras atenția imediat stejarul pe post de logo al restaurantului, stufos, imitație, în intenție, a unei gravuri vechi. M-a dus cu gândul la marele stejar genealogic al familiei Gensana de pe genunchii bunicii Amélia, acasă, sau ai unchiului Maurici, la balamuc, și el, cu mâna sigură încă, arătându-mi locul ce-i revenea mătușii Carlota, adevărata lui mamă, cea care trăise povestea aia atât de romantică; sau bunicului Maur, poetul. Sau străbunicii Josefina... Și promisiunea lui de-a întocmi Adevăratul și Necunoscutul Arbore Genealogic al Familiei.

— Drăguț meniul ăsta, nu?

— Da... Am aruncat o privire pe felurile de mâncare. Văd că au din toate câte puțin.

— Friptură.

— Cum?